

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Niemi-Pynttäre, Risto

Title: Maggie Nelson: Sinelmiä

Year: 2019

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja, 2019

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Niemi-Pynttäre, R. (2019). Maggie Nelson: Sinelmiä. Maailmankirjat : käännöskirjallisuuden verkkolehti, 31.8.2019. <http://www.maailmankirjat.ma-pe.net/maggie-nelson-sinelmia/>

Maggie Nelson: Sinelmiä

AM/31 ADMIN

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI 31.8.2019

Maggie Nelson kirjoittaa sinisestä ja sinisen vierestä. Hän tekee sen tavalla, joka on mahdollista vain esseessä. Sininen on aihe, joka tarvitsee tietopohjaista käsittelyä, ja samalla sininen pakenee sitä. Sininen on jo muualla, kun tutkija pääsee siihen käsiksi. Nelson puolestaan ei pääse sinisen tunteesta eroon vaikka haluaisi.

Teos alkaa eleellä. Aivan kuin Nelson istuisi vastapäätä, yrittäen sanoa jotain, repien lautasliinaa, sanoen neljä sanaa. ”Sininen on minulle tärkeä”.

Sinelmiä -teoksen muodostaa 240 numeroitua ehdotusta lähestyä sinistä väriä. Ne ovat propositioita. Kuten Wittgenstein sanoi, ne ovat seikkoja joita ei perustella, ne voivat osoittautua todeksi tai ei. Kaijamari Sivill on välittänyt ihailtavan taitavasti näitä ehdotelmia. Nelson pyrkii muuhun kuin paatos ja julistus -esseen tyyliin, lauset ilmaisevat jo muotonsa puolesta varovaisuutta sekä sävykkyyttä.

Nelsonin propositiot keskustelevat myös tieteen ja väreihin liitettyjen faktojen kanssa. Nelson ottaa tukea niistä tai horjuttaa niitä. Hän kysyy. Mitä seuraa siitä, että väri ei ole vain yhden aineen aallonpituutta vaan sekoitus monia? Väriin mittaaminen voi olla aallonpituutta, mutta väri on myös tapahtuma jonka syntyyn silmä osallistuu. On ihmisiä jotka ovat alttiimpia siniselle kuin toiset.

Kertoja voidaan esseen kohdalla nimetä Nelsoniksi, koska kye ei ole fiktiosta. Mikä siis Maggie Nelsonissa resonoi siniseen erityisen hyvin? Hän kysyy, miksi Wittgenstein päätti varata viimeisen elinvuotensa siniseksi kutsumansa kirjan tekemiseen.

Sinelmiä on esseenä tyyliältään varsin erilainen kuin Nelsonin edellinen *Argonautit*, jonka esittely on täällä.

Nelsonin essee sinisestä on tyyliältään runollisempi kuin *Argonautit*. Molempien teosten tyyli mukailee rakkaussuhteita – tällaista kirjoittamista ei ehkä voikaan erottaa halusta ja rakkaudesta.

Argonauteissa kumppani – Harry – oli tulossa naisesta mieheksi. Nelson kirjoitti esiin heidän ruumiinsa, heidän himonsa, äitiytensä ja älynsä.

Sinelmien ydin on ex-suhteen jälkeinen depressio: sen ansiosta sininen väri on kauneimmillaan, mutta samalla se osoittautuu tyhjän tuijottamiseksi. Myös itkeminen kuuluu tähän, *Sinelmiä*-nimi ei teoksessa viittaa mustelmiin, vaan silmäsinelmiin ja itkemisestä tummentuviin silmänympäryksiin.

Toisaalta Nelson ei halua puhua itkemisestään, varsinaisesti hän pyristelee eroon tällaisesta aidon tunteen myytistä: hän ei itke muualla kuin peilin ääressä. Muutenkin irtiotot sinisen sentimentaalista otteesta ovat yllättävän jyrkkiä: usein Nelson vaihtaa puheenaihetta, aivan kuin yrittäisi pelastautua. Hän ottaa myös asentoja jotka vastustavat kaikenlaista reippautta, silloin kun hän ei halua olla reipas:

”Tarkoitus on sanoa: Olen yrittänyt heittäytyä veltoksi sydänsurujeni edessä, niin kuin toinen ystäväni sanoo tekevänsä ahdistuksen edessä. Ajattele sitä kansalaistottelemattomuutena, hän sanoo: *Anna poliisin tulla kantamaan sinut pois* (nr.132).

Tällaiset eleet – pöytäliinan repimisele ja veltoksi heittäytymisen ele – ovat koomista dramatisointia, pelleilyä ystävien edessä. Nelsonin kirjoittamiselle on ominaista, että hän antaa ystäviensä osallistua, tihkua läpi

tekstistä. *Sinelmät* ovat myös keskusteluja ystävien kanssa, heiltä saatuja ehdotuksia – viestejä ”sinisen kirjeenvaihtajilta”, jotka nimetään teoksen lopussa.

Kuitenkin tuo ”veltoksi heittäytymisen” ele välittää sentimentaalisuutta, mitä ei voi liittää *Argonauteistatunnettuun* Nelsoniin. Hänessä on halu vajota ylitunteelliseksi, halu itkeä, halu puhua ”Sinisen Prinssistä” ja jäädä rakkaus-jälkikuvien valtaan.

Tuo nimi voi viitata Saint-Exuperyn *Pikku prinssiin*: siltä löytyy samankaltainen jäähyväistunne.

Punaruskeana hehkuvan ketun muisto. Kun ketun on lähdeävä kuolemaan, hän sanoo, että tämä tunne herää aina tuossa värissä, missä tahansa prinssi sen näkeekin.

Sinelmien rakkaussuhde on tarkemmin ottaen jälkikuva: se entinen. Se mielikuva, josta Nelson ei tiedä viipyäkö siinä – montako vuotta saa viipyä – vaiko rikkoa se. Tämä on kova tosiasia, tämä kolme vuotta kestänyt kamppailu, jota esseessä käydään. Nelson ei halua siirtyä eteenpäin, vaikka hän tietää kamppailevansa tyhjän kanssa. Niinpä, Nelson huomauttaa: sininen alkaa vaikuttaa vasta jälkeenpäin, ainakin kun vaatetta värjätään:

Indigo ei jätä jälkeään väritysaltaassa, vaan vasta kun vaate on nostettu siitä pois. Ilmassa oleva happi tekee siitä sinisen (nr. 191).

Nelson kutsuu ex-suhdettaan rohkeasti Sinisen Prinssiksi. Tosin sitäkin rohkeampaa on palata siihen panemisen ihanuuteen, sinisen pillun hehkuun, mihin hän voi jäädä lopullisesti. Molemmat ovat kuitenkin lumon valtaa, houkutuksia.

Hallusinaatiot kertyvät haavan ympärille. Siitä Nelson pyrkii toipumaan, hakemalla myös kaikkea mikä häiritsee tätä sinistä, trauman erittämä kaunista.

Näissä tunnehavainnoissa sinisen elementit ovat täydessä hehkussaan. Sinisen Prinssi, ultramariinin sinisine silmineen, tarjoaa parasta itsesääliä. Tuo ironinen prinssittely kertoo ehkä yrityksestä päästä jo irti tuosta traumaattisesta jälkikuvasta.

Onneksi asetelmassa on myös läsnäoleva ihminen, toisenlainen sinisen kirjeenvaihtaja – hän on onnettomuudessa neliraajahalvaantunut mies. Nelson yrittää auttaa ystävää kivun lieventämisessä: keskeistä on kuitenkin kokemus siitä, että toisen kipua ei voi kokea.

Erityisesti merkintä 104 on vaikuttava: vaikka toisen fyysistä kipua ei voi ottaa pois, tämä ystävä ei eristäydy itseensä, vaan kuten Nelson sanoo, tämä ”pysyy niin anteliaana omassa kivussaan”.

Kipu-aiheen käsittely on kehitelty loogisesti, ja ilman sinisen alluusioita, ikään kuin filosofiseksi todistukseksi ihmisten välisestä erosta ja yhteydestä. A,b,c-jäsennys on kirjoittajan lisäämä:

- a) kun tahtomattani aiheutan hänelle kipua, irvistän niin kuin minuun sattuisi ja sattuuikin... sanon, että olen pahoillani hänen kovista kivuistaan, kivuista, jotka pystyn näkemään ja kuvittelemaan, mutta joita en tunne ...
- b) hän sanoo, että jos joku hänen kipunsa tuntee on sinä (ja J, hänen rakastajansa) ...
- c) minusta on aina tuntunut etuoikeudelta olla lähellä hänen kipuaan.

Nelson siis kirjoittaa itseään eroon sentimentaalisuudesta, koska juuri se voi pilata sinisen. Ja toki tällainen kirjoittaminen olisi terapeutista, mutta se on liian vahvasti sanottu:

”Minusta tuntuu, että kirjoittaminen ei muuta asioita paljonkaan... mielestäni se enimmäkseen jättää kaiken ennalleen. *Mitä runoutesi tekee?* – Kai se antaa kielelle sinisen huuhtelun (John Ashbery).” (nr. 183)

Maaailma ei muutu, ja vaikka kielen huuhtelu virkistää kokemuksta, se ei muuta paljoakaan sitä mitä on.

Nelson välttää myös helppoa sarkasmia, niinpä hän näkee sentimentaalisuuden vastaisia merkkejä jopa saksalaisesta romantiikasta. *Nuoren Wertherin kärsimyksissä*, sen jälkeen kun Werther on ampunut kuulan kalloonsa, mutta elää vielä, hän ei ole enää yhtään ylitunteellinen. Samalla Nelson huomaa, että jopa Novalis – joka omistautui kaipuun siniselle kukalle – ei puhu vain kaipuun symbolista, vaan ajattelee myös harvinaista kasvilajia.

Nelson tunnustaa itse keräilleensä sinistä, niin kuin se lintu – satiirilavastajakoiras – joka tekee uskomattoman työn koristellessaan pesänsä kaikella sinisellä, tanssiakseen sitten sinisen keskellä ja saadakseen naaraita käymään luonaan.

Tätäkö kirjoittaminen on, kysyy Nelson, tätäkö *Sinelmät* ovat?

Yritätkö tällä ”kosiskelullani” rakentaa jonkinlaista soidinmajaa? – Se olisi varmasti virhe. (nr.70).

Teoksen loppupuolella tulee esiin myös sinisen prinsessa. Nelson kutsuu naista henkilökohtaiseksi diilerikseen, joka on sinisen kirjeenvaihtajien tavoin ollut ”loistava sinisen välittäjä jo parikymmentä vuotta”.

Teos on omistettu hänelle: viimeisellä sivulla paljastuu että tämä ”sinisen prinsessa” on nimeltään Lilly Mazzarella, ja googlaamalla selviää että hän on tunnettu ravintoterapeutti, herbalisti.

Nelson kääntyy puhumaan näistä sinisen farmakonioista. Filosofien rakastama termi *farmakon* viittaa rohtoon, joka on sekä myrkyä että lääke. Se tuntuu vetävän lopussa monia lankoja yhteen. Addiktio siniseen on

seurausta sinisen nauttimisesta, ei sen kummenpaa. Kirjoittaminen on sekä pakoa todellisuudesta että todellisen löytämistä, ei sen kummenpaa.

Maggie Nelsonin maailmanlaajuinen suosio tuntuu olevan kertojanäänessä, jossa älykkyys on hyväntuulisuutta, ja joka on antelias henkilökohtaisen äärellä. Numeroidut muistiinpanot sisältävät yksinäisyyttä ja epävarmuutta, niissä on himoa, keskustelua ystävien kanssa, ennenkaikkea niissä on vahva pyrkimys puhua sinisestä ilman sentimentaalisuutta. Naispuhe on tullut esseeseen, ja se huuhtelee hyvin.

Maggie Nelson: *Sinelmiä*, suom. Kaijamari Sivill, S&S 2019

Risto Niemi-Pynttari on yliopiston lehtori, kirjoittamisen dosentti Jyväskylän yliopistosta